

9. Zöldség-gyümölcs

A zöldség-gyümölcs termelés 2005. évi kínálatának becslésére főként az ártendenciák alapján került sor az anyagban, ugyanakkor a bel- és külpiazi értékesítés és ipari felvásárlás információi a keresleti oldal alakulását mutatják be.

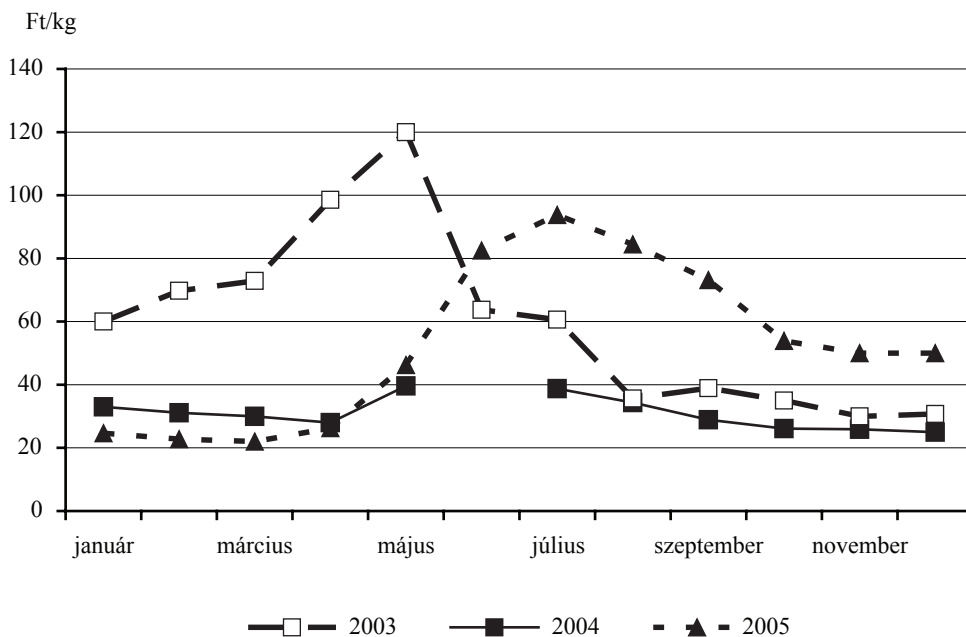
9.1. A zöldségfajok piaci- és ártendenciái

9.1.1. Kínálat és termelői árak

2005-ben keresleti piac jellemezte a zöldségféléket, a piaci részesedéssel súlyozott **termelői árak**, mintegy 40%-os, előző évhez viszonyított emelkedése, valamint a szántóföldi zöldségek vetésterületének megközelítőleg 15%-os csökkenése alapján (10. melléklet). Az egyes zöldségfajokon belül a **fejes káposzta** (31. ábra) és a **sárgarépa** esetében nőtt erőteljesen, több mint kétszeresére a nagybani piaci termelői ár.

31. ábra

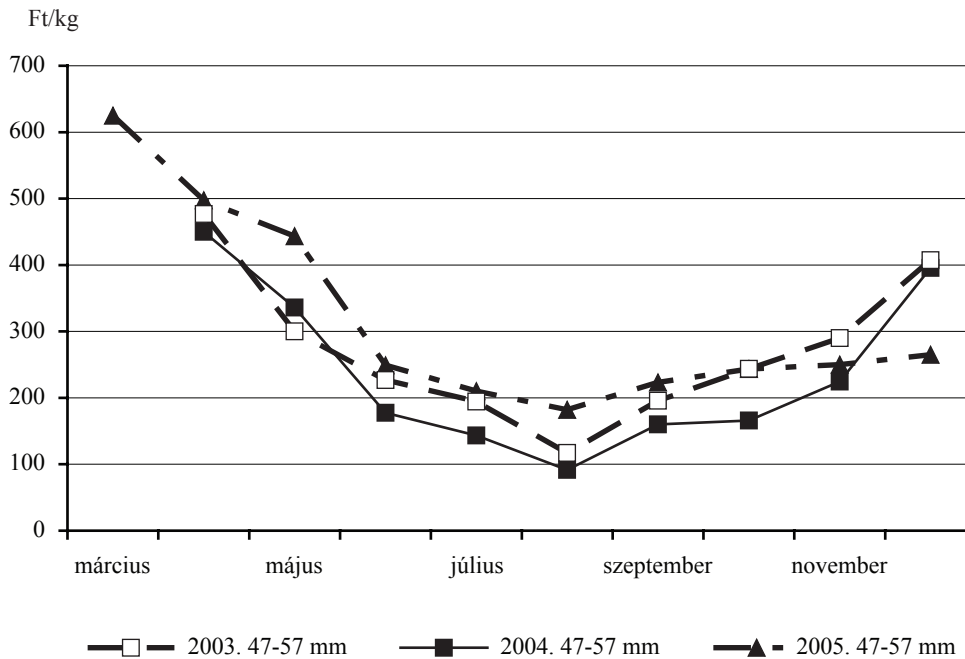
A fejes káposzta termelői ára a Nagykőrösi Úti Nagybani Piacon

Forrás: AKI, PÁIR

Közel 75%-os áremelkedés tapasztalható a petrezselyemgyökér és 50%-os a paradicsom (32. ábra), valamint 23%-os a hagyma árában.

A 47-57 mm-es gömb paradicsom termelői ára a Nagykőrösi Úti Nagybani Piacon

Forrás: AKI, PÁIR

A fenti termékekkel ellentétben a kínálat enyhén bővült az **uborka** és jelentősen az **étkezési paprika** esetében. Az étkezési paprika termelői ára mérettől és minőségtől függően, átlagosan mintegy 25%-kal volt alacsonyabb a vizsgált időszakban, mint az előző évben. A **kígyóuborka** ára 17%-kal, míg a főleg ipari felhasználásra kerülő **berakó uborka** ára 6%-kal csökkent. A **görögdinnye** 23%-os árcsökkenése a piac kínálati jellegére utal. Az árak ilyen mértékű csökkenését okozó – területnövekedésen alapuló – többletermést azonban sem a vetőmag értékesítő cégek, sem a termelői információk és felvásárlási adatok nem támasztják alá. A jelentős árcsökkenést valószínűleg a kereskedelmi láncok értékesítési offenzívája váltotta ki, amely a hazai önköltségnél alacsonyabb fogyasztói árakkal (az import termék dömping áron került az országba), lenyomta a belföldi termékek árát is.

9.1.2. Bel- és külpiaci forgalom

A friss áru kivitelének aránya a teljes zöldség-termelésben 2004-ben 13,1%-ról 9,3%-ra csökkent 2002-höz hasonlítva. Az említett tendencia nem a gyenge hazai kínálatra, hanem a külpiacokon romló versenyképességünkre vezethető vissza. A zöldségtermékek külpiacokon való elhelyezésének esélyeit jelentősen befolyásolta a versenytársak kínálati mennyiségeinek és árának alakulása. Különösen a Lengyelországból származó termékekre volt jellemző a nyomott termelői ár 2004-ben. Mindezek hatására az előző években pozitív külkereskedelmi mérleg 2004-ben kiegyenlítőddött (163 ezer tonnás behozatal és 165 ezer tonnás kivitel) **2005. év I-X. hónapban** a mérleg egyelőre pozitív, 2004. I-X. hónapoz képest (11. melléklet).

(Megjegyezzük, hogy a 2005. évi – ár- és területcsökkenés alapján – előző évhez képest 25%-kal alacsonyabb zöldségkínálat (görögdinnye nélkül) becsült érték, amely a kínálat kedvezőbb tendenciája esetén ronthatja a kalkulált 11%-os kiviteli arányt.) A zöldségfajok közül legnagyobb veszteség a dinnyetermesztőket érte, mivel a friss dinnyeexport 2005-ben csupán 28%-a volt a 2003-as évinek (12. melléklet). (Megjegyezzük, hogy a dinnye a KSH termelési statisztikájában a zöldségfajok, míg a külkereskedelmi statisztikában a gyümölcsök között szerepel.)

A 2005. évi **feldolgozó- és hűtőipari felvásárlások** adatai I-IX. hónapra vonatkoznak (13. melléklet). A **zöldborsó** felvásárlása, amely szeptemberig befejeződött, mennyiségét tekintve 9%-kal, ugyanakkor a felvásárlási ár 13%-kal csökkent. A **csemegeuborka** felvásárlási mennyisége már ebben az időszakban is meghaladta a teljes előző évit, amely az árcsökkenéssel együtt az idei kínálat bővülésére utal. **A zöldborsó ipari felvásárlásának visszaesése, a paradicsom áremelkedése, valamint a csemegekukorica megközelítőleg 18%-os szántóföldi területcsökkenése valószínűleg visszaveti az ipari feldolgozást,** illetve a feldolgozók importból pótolják a kieső mennyiséget.

A belföldi kínálatot többnyire a kereskedelmi láncokon keresztül, az előző évhez képest magasabb **behozatal** bővítette. A sok esetben hazainál alacsonyabb árú termékek behozatala megalapozta a hazai friss zöldség termékek nyomott áron való értékesítését. A friss zöldségbehozatal 2004-ben a teljes belföldi zöldségtermeléshez viszonyítva erőteljes növekedést mutat 2002-höz viszonyítva (6,2%-ról 9,2%)-ra, ugyanakkor ez az arány 2005. I-X. hónapban valamelyest csökkent (11. melléklet).

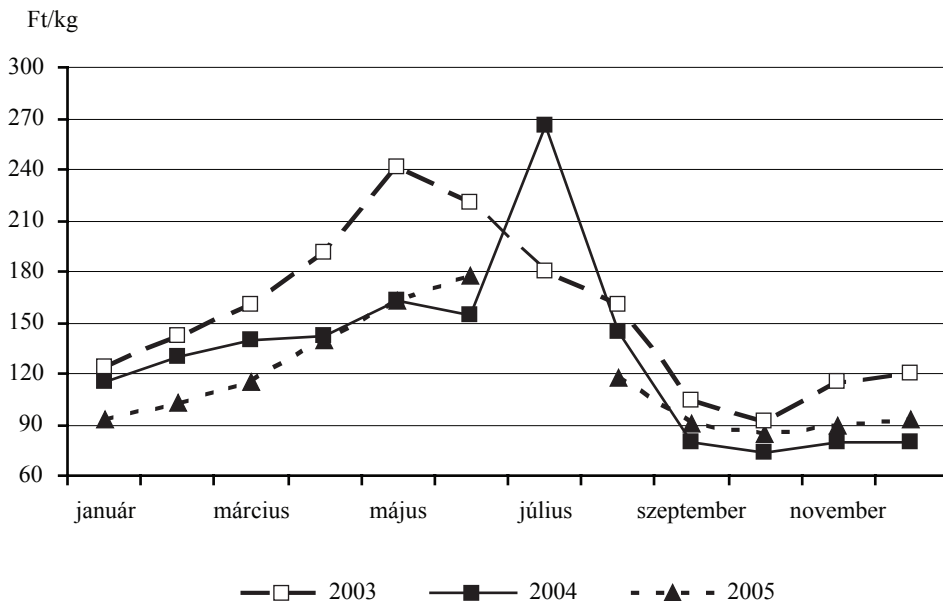
Az összes zöldségtermelés (dinnyével) 2005-ben, szemben a 2004. év 2 millió tonnás termékkel, megközelítőleg 1,6 millió tonnára tehető, az ár- és a szántóföldi területcsökkenést figyelembe véve.

9.2. A gyümölcsfélék piaci- és ártendenciái

9.2.1. Kínálat és termelői árak

A **kínálat jelentős csökkenése várható** 2005-ben, a piaci részesedéssel súlyozott, 27%-os nagybani piaci termelői áremelkedés alapján a **gyümölcsök esetében is** (14. melléklet). A **cseresznye** és **meggy** termelésének csökkenését jelzi, a 26, illetve 30%-os termelői árnövekedés az előző évhez képest. A hazai gyümölcsstermesztésben legmeghatározóbb faj, az **alma** fajtaválasztékában legnagyobb súlyú „**Jonathan**”, nagybani piaci ára 32%-kal nőtt a betakarítási időszaktól decemberig, az előző évhez képest. A friss fogyasztásban kiemelkedő „**Idared**” ára 20%-kal, a „**Golden**”-é 14%-kal nőtt (33. ábra). Az egyéb fajtáknál 18%-os áremelkedés tapasztalható.

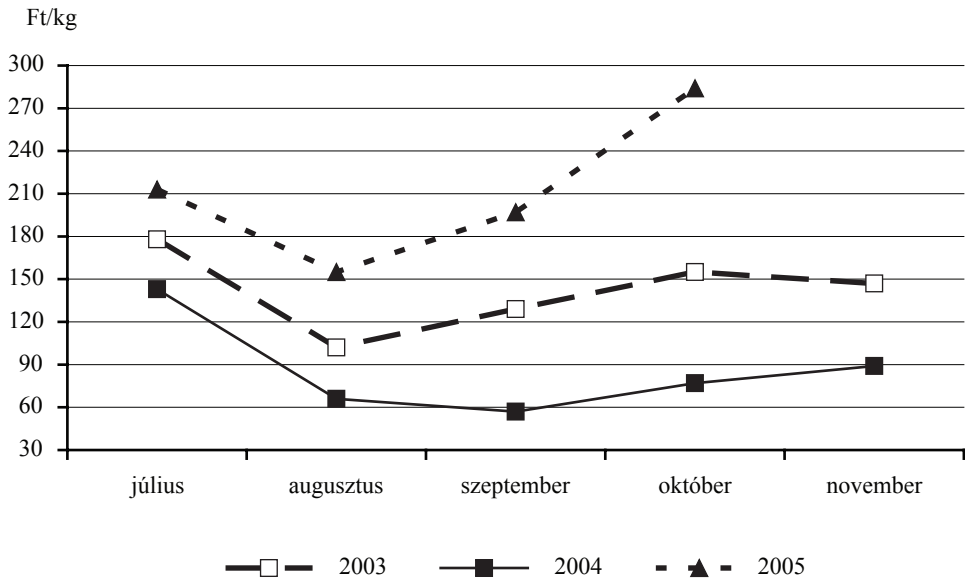
A Golden alma termelői ára a Nagykőrösi Úti Nagybani Piacon

Forrás: AKI,PÁIR

Az alma mellett másik fontos, tárolásra is kerülő termékünk a **körte**, amelynek kínálatában, a közel 10%-os árcsökkenése alapján, növekedés várható. A vizsgált **bogyósok (szamóca, ribiszke, málna, szeder, köszméte)** aránya az összes gyümölcstermelésben 2,4% volt, 2004-ben. A bogyósok közül a szamóca és a málna belföldi kínálata a tavalyival közel azonos, a köszmétéé kedvezőbb, ugyanakkor a szederé és a ribiszkéé kedvezőtlenebb. A köszméte ára, több mint egyharmadával csökkent, míg a piros ribiszkéé 21%-kal, a szederé 14%-kal volt magasabb az előző évhez képest. A **kajsziparack** 22%-os és a **szilva** mintegy háromszoros áremelkedése (ringló 56%) különösen az utóbbi gyümölcsfaj esetén, erős keresleti piacot feltételez (34. ábra). Ezzel ellentétben az őszibarack (nektarinnal együtt) kínálatbővülését az előző évhez hasonlított, 10%-os árcsökkenés valószínűsíti.

A szilva termelői ára a Nagykőrösi Úti Nagybani Piacon

Forrás: AKI, PÁIR

9.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

A gyümölcsfélék iránti kereslet jelentős részét 2003-ig a kivitel adta. 2002-ben a teljes hazai termelés 27%-a, 2003-ban 30%-a került külpiacra (15. melléklet).

A csatlakozás évében, 2004-ben mind a kivitel mennyisége, mind a kivitel teljes terméshez viszonyított aránya jelentősen csökkent. 2003-ban még több a kivitel mennyisége, mint a behozatalé, azonban az elkövetkező évben már negatív lett az egyenleg. 2005. októberig a kivitel mennyisége csak 70%-át éri el az ugyanezen időszak behozatalának, amely a friss **kajszi- és őszibarack, szilva és kökény**, valamint a külkereskedelmi statisztikában a gyümölcsök között nyilvántartott **dinnye** kivitelcsökkenésének köszönhető (12. melléklet). Az idei évben mintegy felére csökkent a fenti termékek kivitele, 2004-hez hasonlóan. A csökkenéshez természetesen a szilva esetében a jelentős termésnövekedés is hozzájárult.

A gyümölcsfélék **behozatala** 2003. óta folyamatosan növekszik. A behozatal mennyisége 2004-ben a kiemelkedő termés mennyiség ellenére, megegyezett a még 1996-2000. évek átlagát sem elérő 2003. évvel. 2005-ben tovább fokozódtak a beszállítások. A behozatal aránya, mintegy 20% 2005. I X. hónapban, az ártendencia alapján becslést teljes terméshez (görögdiannyéval együtt) viszonyítva, az előző év azonos időszakához képest (15. melléklet).

A hazai frisspiaci és a külpiacokon történő értékesítés mellett, jelentős még az **ipar által történő felvásárlás** (13. melléklet). A **meggy** és **őszibarack** esetében több mint felére csökkent az ipari felvásárlás mennyisége. Ugyanakkor a meggy termelői-felvásárlási ára jelentősen nőtt, 68 Ft/kg-ról 104 Ft/kg-ra, az őszibarack ára pedig csökkent. A **málna** felvásárolt mennyisége mintegy 30%-kal nőtt, a termelői-felvásárlási ára némileg csökkent.

A szeptemberig rendelkezésre álló adatok alapján a tárolási termékek esetében (alma, körte) a felvásárlás mennyisége még nem végleges, azonban a jelentős termésnövekedés miatt az ipari felvásárlásban is visszaesésére lehet számítani.

A **feldolgozott zöldség-gyümölcs termékek** külkereskedelmi forgalma sem járult hozzá jelentős mértékben a kereskedelmi mérleg egyenlegének javulásához. A kiszállított feldolgozott termékek mennyisége 2004-ben közel azonos volt a 2003-ban kivittével, míg a beszállítás nőtt. A behozatal tovább nőtt 2005. I-X. hónapban, a kiszállítás pedig csökkent az előző év azonos időszakához képest (16. melléklet).

A 2005. évi gyümölcsstermelés a súlyozott árcsökkenés alapján, szemben a 2004. évi 1 millió tonnás terméssel mintegy 700 ezer tonnára becsülhető.

A zöldség- és a gyümölcsfélénél becsült termelés alapján pedig a teljes hazai zöldség-gyümölcs termelés 2005-ben 2,3 millió tonnára, a 2004. évinél 25%-kal alacsonyabbra tehető.